

* Kansanvalistus-seuran toimituksia. 118. *

27 vuosikerta.

4 vihko.

Mietteitä

Suomen kansakoulusta

ja sen

opetusohjelmasta.

Sirjoittanut

Z. J. Cleve.

No 118.

Helsingissä, 1900.

Z. J. Cleve

Mietteitä
Suomen kansakoulusta

ja sen opetusohjelmasta

Tekijän kuoleman jälkeen julaistu

Suomentanut

Zach. Castrén

Wiffeli
Kirjapainoyhtiö Walo 1901

Lukijalle.

Uimennyt tekijä on, kuten sisällyksestä käy ilmi, jo vuonna 1876 kirjoittanut ne mietteet Suomen kansakoulusta ja sen opetusohjelmaasta, jotka täten ensi kerran toimitetaan julkisuuteen. Käsitteistä puuttuu päällekirjoitus, ja tekijä on jättänyt kirjoitelmaansa siinäkin suhteessa keskenään sen että hän kansakoulun oppiaineista on kosketellut kaikkia muita paitsi piirustusta ja voimistelua. Kansanvalistus-seura, jonka julkaistavaksi tekijä alkuaan lienee kirjoitelmaansa tarkoittanut, julkaisee sen siinä muodossa, jossa tekijä sen on jälkeensä jättänyt.

Kansanvalistus-seura.

Isät ja äidit Suomenmaassa! Kysyn Teiltä: onko Teillä maan päällä mitään, jota enemmän rakastatte kuin lapsianne? Ei ole, ainoastaan Jumalaa Te voisitte enemmän rakastaa. Kysynpä siis: kuinka Te osoitatte rakkauttanne? Mitä Te tahdotte antaa lapsillenne? Mitä Te toivotte woivanne jättää heille perinnöksi? Te teette työtä, kokoatte varoja, Te pyritte saavuttamaan lapsillenne turvatuun aseman. Se on hyvä. Kulkapa woisi muuta sanoa. Mutta, kun katselen ympärilleni, niin ei minun silmäni taikfiialla näe Jumalan siunausta.

Uuras mies pelkää Jumalaa, tekee työtä ja hoitaa huolellisesti talouttaan. Hänellä on siunausta, hän waurastuu. Hänen poikansa tartuttaa perintöä, kokoaa tavaraa ja rahaa, rikastuu. Omaisuuus siirtyy vielä kolmannen polween. Me kehumme perinnönsaajaa onnelliseksi. Mutta — mistä se johtuu, että siunaus pakenee pois rikkaan huoneesta ja että ylimielisyys, laiskuus ja hillitön nautinnonhalu anastawat sen sijan? — Se johtuu rikkauden kirouksesta, Te wastaatte, se johtuu kiusauksesta, joka piankin häwittää, mitä woosien kulussa ahkeruudella on koottu ja huolellisuudella on säästetty. Mutta tiedättekö myöskin, mikä rikkauden kirous oikeastaan on, tiedättekö mikä antaa kiusaukselle wallan häwittää? Sanonpa sen Teille. Se on hyvän tawan puute, uskon puute, tiedon puute, yhdellä sanalla sanottuna sen puute, jota sanomme siwistykseksi. Ette kenties minua usko. Hyvä, puhumme siis asiasta enemmän.

Tahdonpa kääntää huomionne toisjaallepäin. Rikkautta woain kirouus kohtaa? Mitä Te tällaisesta miehestä

arvelette? Hän on köyhäkki syntynyt, mutta Jumala on antanut hänelle terveen ruumiin ja wankat käsiwarret. Hänestä olisi woinut tulla kelpo työmies, hän olisi woinut hankkia itselleen turwallisen aseman, saada puolison ja lapsia, tulla onnelliseksi mieheksi. Mutta millainen hän on nyt? Siunaus ei ole hänen omanansa. Hänellä on Rainin merkki otjassaan: hänen katseensa on hurja, hänen jäsenensä wapisewat, koko hänen olentonsa todistaa pahetta ja rikosta, epätoivo ja wankeus owat hänen osansa. Mistä tämä johtuu? Onko se Jumalan sallimusta? Ei. Onko se hänen oma syynsä? On. Mutta onko yhteiskunta, olemmeko me, hänen lähimmäisensä, aiwan syyttömiä? Tämä mies ei ole koskaan saanut rakkautta kokea. Ystävällinen käsi ei johtanut häntä hänen lapsuudessaan, ei kukaan kaswattanut häntä perittyjä tapoja kunnioittamaan, ei kukaan opettanut häntä uskomaan, ei kukaan awannut hänen silmiään näkemään hyvää maailmassa. Hänestä tuli raaka ja tietämätön, hänen mielenjä katteroittui ja hän lankefi.

— Kuka ensimmäisen kiven heittää?

En tahdo mainita useampia esimerkkejä. Lapsemme owat meille rakkaita, mutta annamme heidän kuitenkkin toisinaan kaswaa ilman sitä opetusta ja huolenpitoa, jota heidän ikänsä Jumalan säätämän järjestyksen mukaan kaippaa, ja siten me riistämme heiltä ja itseltämme Hänen siunauksensa. Mutta emme saa kuitenkään joutua epätoivoon. Pahoja tapoja, pahoita ja rikoksia on olemassa, mutta Herra ei ole kuitenkään maattamme hyljännyt. Suomen kansa on kristitty kansa ja on, Jumalan avulla, sellaisena pysyvä. Kristillinen tapa, jonka olemme esi-isiltä perineet, wallitsee kodeissamme, ja puhdasta ja selwää kristinoppia meidän kirkkoissamme julistetaan. Olkaamme kiitolliset ja säilyttäkäämme tuleville sukupolwille se hyvä, minkä Jumala on meille antanut. Niin, tehkäämme siunaukselle sijaa sielläkin, jossa sitä ei nyt tawata.

1. Mitä kirkko vaatii.

Kirkon tulee keskuudessaan herättää ja ylläpitää uskoa ja kristillistä elämää; sen me tiedämme. Mutta jotta kirkko siihen kykenisi, täytyy sille tunnustaa oikeudet. Niinpä kirkko meidän maassamme, lain nojalla, vaatii, että sen jokaisella jäsenellä tulee olla tietoa uskon opisja. Kuinka tämä tieto saavutetaan? Riittääkö se, että Sanaa kirkollisessa jumalanpalveluksessa julkisesti julistetaan? Luterinen kirkko ei ole eikä voi olla tätä mieltä. Sillä kun se pitää Jumalan omaa sanaa tositristillisen elämän ainoana lähteenä, niin se neuvoa jokaista jäsentään Pyhään Raamattuun. Ja tästä johtuu sen pyrkimys saada seurakunnassa toimeen yleinen lukutaito. Miten luterinen kirkko on meidän maassamme tämän tärkeäarvoisen tehtävän suorittanut, sen saamme tietää ensimmäisestä kirjasta, jonka Kansanvalistus-seura on toimittanut painosta. Näemme siitä että lukutaito ja usko jo monta aikaa takaperin ovat yhteenliittyneinä olleet kansan siivistystä muodostamassa. Kirkko vaatii oikeutta myöten sekä toista että toista, ja papisto on welwoitettu walwomaan että molemmat kansassa säilyvät.

Woidaan kuitenkin kysyä: kenen tulee opettaa lasta lukemaan? Papit eivät ehdi kaikkia opettaa. Tapa ja yleinen mielipide maassamme vastaavat epäilyksettä: vanhemmille tämä welvollisuus kuuluu. Samaten kuin vanhempain tulee saattaa lapsensa sopertamaan ensimmäinen rukouksensa Jumalalle ja istuttaa heidän sydämiinsä usko Hänen hyvyyteensä, niin vanhempain myöskin tulee awata lapsille pääsy Jumalan pyhään sanaan. Siten asia parhaiten järjestyy, sillä siten kodeissamme kristillinen tapa ja kristillinen usko säilyvät, siten me lapsillemme osoitamme oikeata rakkautta, siten me heille hankimme rikkaimman perinnön. Määmmme unohtako, että niin kauan kuin lapset kodeissa kasvatetaan Jumalan pelkoon ja opetetaan lukemaan Jumalan sanaa, niin kauan me olemme kristillinen kansa.

Kaikki lapset eivät kuitenkaan ole niin onnellisia että heillä on vanhemmat, jotka voivat ja tahtovat heitä opettaa. Näitä lapsia kirkko ei voi jättää henkiseen pimeyteen. Se on sentähden asettanut ja asettaa vieläkin seurakunnan welvollisuudeksi pitää heistä huolta. Ja kun heille ei aina ole voitu valmistaa todellista kotia, jossa he olisivat voineet oppia lukemaan ja saada opetusta uskonopissa, niin seurakunnan on tähtynyt ryhtyä toimiin koulujen perustamiseksi. Niin on itse asiassa lastenkoulu meidän maassamme syntynyt. Sen tarkoituksena ei ole ollut eikä vielä kään ole vapauttaa vanhempia lapsiansa opettamasta, se tahtoo ainoastaan raa'asta tietämättömyydestä pelastaa ne, joilla ei ole kodin turvaa. Mutta saako seurakunta näin ollen vähemmällä tarfkuudella huolehtia kouluja? Ei, vastaa kirkko, ei, kajahtaa vastaukseksi myöskin kristityn omastunnonsta. Turvaton lapsi tarvitsee — jos mahdollista — vielä suurempaa rakkautta kuin se, joka saa nauttia kodin suojaa. Sen vuoksi täytyy walittaa sitä seikkaa että lastenkouluja ei aina ole tarpeellisella huolella hoidettu. Mutta kai asia paranee. Kirkko on saattawa oikeutensa voimaan, seurakunta on ymmärtävä welvollisuutensa. Tämä on sitä enemmän toivottavaa, kun lastenkoulut siellä, missä niitä oikein hoidetaan, voivat hyödyttää sellaisiakin lapsia, jotka kodeissa nauttivat kristillistä kasvatusta ja opetusta.

Sainmukaijesta ja lähimmän tarkoituksensa woittamiseksi kirkko ei woine waatia enempää kuin että sen jokainen jäsen osaa tehdä selkoa uskostaan ja että hänellä on kyky lukea Jumalan sanaa. Mutta jos kirkko tahtoo kohottaa kristillistä elämää seurakunnassa, niin sen täytyy harrastaa sellaisen tiedon edistämistä, joka laajentaa katsetta Jumalan luomakuntaan ja Hänen ohjaamaansa ihmiselämään.

Mutta — näin voidaan kysyä — tarvitsemme todellakin tuollaista tietoa? Kristinuskon siveysjäädntö on yksinkertainen: „rakasta Jumalaa ylitse kaikkiä ja lähim-

mäistäfi niinkuin itseäfi". Ja Pyhästä Raamatusta emme ainoastaan voi, siinä määrin kuin me sitä tykenemme käsit-
tämään, oppia tuntemaan, mikä on oikeaa ja mikä väärää,
vaan myöskin saada voimaa oikean tekemään ja jättämään
väärän tekemättä. Mitä me muuta tarvitsemme? Emme
mitään, se on totta. Sillä jos me todellakin olemme kai-
kissa elämän vaiheissa voineet tehdä sen mikä on oikeata
ja jättää sen tekemättä mikä on väärää, niin olemme täyt-
täneet velvollisuutemme; omatuntomme on puhdas, ja me
voimme rohkein mielin astua Jumalan kasvojen eteen.
Mutta Sanassa sanotaan: „ei ole kenkään vanhurskas, ei
yffikään“. Emme voi toivoa, että meidät hawaitaan puut-
teettomiksi, vaan meidän täytyy luottaa Jumalan armoon
ja Kristuksen ansioon. Alkäämme sentähden unohtako ettei
Jumala ainoastaan ole Sanaansa kätkenyt pyhää tahtoansa,
vaan että hän myöskin yhä edelleen ilmoittaa itsensä luo-
munnassaan ja pitää huolta kansastaan, sekä että meidän
fiis oikein ymmärtääksemme Hänen sanaansa, syvenmin tun-
teutuaksemme sen merkitykseen tulee oppia tuntemaan Hänen
tekojansa. Tässä on tieteellisen tutkimuksen oikea arvo, se
tosi hyöty, minkä tieto tarjoo ihmiselle. Jumala ei ole
ilman taroitusta antanut hänelle järkeä, kykyä tutkien selit-
tää Hänen luomiansa ja ymmärtää sitä viisautta, millä
Hän johtaa kansojen kohtaloja. Onko meillä oikeutta hal-
weksia tätä Jumalan lahjaa, katsoa arvottomaksi sitä, jota
sen avulla voimme itsellemme hankkia. Ei, se olisi Juma-
lan pilkkaamista. Sen lisäksi että uskomme Jumalan sa-
naan, on meidän kykymme mukaan pyrittävä ymmärtämään
Hänen viisauttansa ja tekojansa. Tätä kristillinen vel-
vollisuus vaatii eikä kirkko saa olla fiitä välittämättä.

Alkäämme antako näennäisyyden wiedä meitä harhaan.
Näemme usein, sitä ei saa kieltää, heikon ihmisen ylpeile-
vän tiedostaan, ja tekewän niin sitä enemmän, kuta waiilli-
naisempi hänen tietonsa on. Sellainen on inhottavaa.

Mutta ei siihen tieto ole syytä, vaan inhimillinen turhamielisyys. Ja me erehtyisimme juuresti, jos luulisimme, että tämä turhamielisyys saa enemmän virikettä tiedosta kuin muusta. Päinvastoin. Jos lähemmin tarkastamme asiaa, niin ymmärrämme, ettei tieto, vaan tiedon puute ihmisessä aikaansaa turhamaista elämää. Tiedon suhteen asianlaita on sama kuin uskonnon. Jumalisuutta, joka näyttäytyy farisealaisessa itsensäkehumisessä, saattaa syystä epäillä tekopyhyydeksi, mutta sellainen jumalisuus voi myöskin johtua yksinkertaisuudesta ja itsensäpetämisestä. Niin on myös tiedon laita. Ainoastaan se, joka on tietävinänsä sitä mitä hän ei tiedä, taikka joka on niin yksinkertainen ettei ymmärrä, kuinka vähän hän tietää, joutuu turhamielisyyden valtaan ja samalla naurumme tai ylenkatseemme alaiseksi.

Ihmisellä on luonnollinen tarve tietää jotakin olevansa taikka ainakin kanssaihmistensä filmisä jostakin käynnänsä. Kun nyt turhamielisellä ei ole oman arvon tuntoa, niin hän etsii arvoansa ulkopuolella itseänsä. Riikas ylpeilee aarteistaan ja köyhä rehentelee ryysyissään. On niin muodoin ymmärrettävissä että ylpeälouontoinen ihminen voi kyllikseen asettaa yksinpä tiedon ja uskon. Mutta tofopa sentähden tuolla lehnoudella on juurensa jommasfakummassa, tiedossa taikka uskossa! Näemme kuinka kiero tuollainen käsitys itse asiassa on. Turhamielisyydestä ei ihmistä pelasta muu kuin taito oikein ymmärtää oman ja muiden arvon. Mutta elämän ymmärtämisen taito edellyttää tietoa*). Älkäämme sitä unohtako. Tiede on parasta mitä inhimillinen äly ja inhimillinen ahkeruus yhdesfä ovat Jumalan kunniafsi tuottaneet, ja sen hedelmä onkin senwuofsi, lähinnä uskoa, parasta, mitä me voimme lapsillemme antaa.

*) Ruotsinkielessä sana „wett“ (elämän ymmärtämisen taito) johtuu sanasta „wetande“ (tieto).

2. Mitä kansalais-yhteiskunta vaatii.

Olemme nähneet että kirkko meidän maassamme vaatii, niinkuin sen täytyy vaatia, että sen jokainen jäsen osaa lukea Jumalan sanaa ja tehdä selkoa uskostaan, olemme myöskin huomanneet kristilliseksi welvollisuudeksi sen, että ihminen pyrkii käsittämään Jumalan luomattunutta ja ymmärtämään Hänen viisauttaan; katselkaamme nyt niitä vaatimuksia, joita yhteiskunta asettaa kansalaiselle.

Ensimmäinen ja ylin vaatimus, jonka yhteiskunta jokaiselle asettaa, on se, että kansalaisen tulee olla nuhteeton ja wilpiton. Jos jonkun hawaitaan harjoittaneen petosta, niin hän julistetaan kunniaattomaksi, jos hän huomataan rikolliseksi, niin hän saa kärsiä rangaistuksen. Sillä lakia täytyy totella, oikeuden tulee wallita. Eikähän kristillismielinen ihminen voi muuta kuin koettaa täyttää kansalaiswelvollisuutensa ja säilyttää yhteiskunnallisen kunniansa, sillä niin on Jumalan tahto, niin hänen käskynsä määräävät. Oikeastaan siis se vaatimus, jonka yhteiskunta asettaa kansalaiselle, ei ole muu kuin se, jonka kristinusko asettaa ihmiselle. Meidän maassamme ei näiden asioiden välillä olekaan eroa. Kansalaisoikeus on jokaisella, jonka kirkko on laskenut ripille ja joka on tullut täysikäiseksi. Yhteiskunta katsoo että hän on mies puolestaan, joka on teoistaan vastuunalainen ja jolla on oikeus vaatia arvonantoa omantunnon ja lain mukaan. Samoin ei ole kuitenkään karkissa maisja asian laita.

Yhteiskunnassa syntyy yhteiselämää monenlaisista, eikä yksityinen kansalainen voi olla ottamatta siihen osaa. Monessa kohden yhteiskunta ei edes voi antaa hänelle valinta- vapautta, vaan sen täytyy vaatia hänen myötävaikutustaan. Mutta koska niin on, niin yhteiskunta kehittyneemmissä maisja on katsonut olewansa welwoitettu hankkimaan itselleen warmuuden siitä, että kansalaisella todellakin on ne ominaisuudet, joita ilman hän ei voi täyttää sen vaatimuksia. Siihen tarkoitukseen nähtävästi ei riitä se, että

jokainen yhteiskunnan jäsen osaa lukea sisäلتä. Tämä riittää vain oman mielenrakennuksen hankkimiseen. Mutta se, joka jonkunmoisella suuremmalla tarkkuudella tahtoo hoitaa ajallisia etujansa ja ottaa waituttavasti osaa yhteiskunnalliseen elämään, ei voi tulla toimeen osaamatta kirjoittaa ja laskea. Että yhteiskunnassa toimiminen sitä paitsi waatii monenlaisia tietoja, sen jokainen ymmärtää; mutta mitä wälttämättömästi tulee osata, paitsi lukea, kirjoittaa ja laskea, on waikkea sanoa. Se joka todella osaa lukea, tykenee myöskin tarpeen waatiessa hankkimaan itselleen tietoja toisesa tai toisesa aineessa, sillä sellaisia tietoja voidaan nyttemmin saada kirjoista. Ymmärrettävää on kuitenkin että yhteiskunta siellä, misä se kaikkia lapsia warten on perustanut kouluja, on katsonut woiransa ja olewansa welwollinen waatimaan kaiken sen tiedon, joka näisä julkisissa kouluissa annetaan.

Meidän maassamme ei meillä ole sellaisia kouluja, eikä yhteiskunta sentähden — kuten olemme nähneet — voi jokaiselta ehdottomasti waatia muuta tietoa kuin sen, joka papiston myötawaitutuksella annetaan kodeissa. Koska kuitenkin kansalaiselämän waatimukset eivät meillä ole wähemmät eivätkä toisenlaatuiset kuin muissa maissa, niin hallitus asetuksesja kansakoulutoimen järjestämisestä on lausunut sen toiwomuksen, että lapset niissä kouluissa, joita seurakunnat perustawat, saisiwat oppia ei ainoastaan lukemaan, waan myöskin kirjoittamaan ja laskemaan. Jos täten kirjoittamisen ja luvunlaskun taito woisi tulla yhtä yleiseksi kuin lukemisen taito jo vanhastaan on ollut, niin siten epäilemättä yhteiskunnan waurastumisen hyväksi olisi paljon voitettu. Mutta jos wähan lähemmin tarkastamme maamme yhteiskunnallista tilaa, niin me huomaamme, etteiwät nämät taidot, sellaisina kuin ne lastenkouluissa voidaan saawuttaa, likimainkaan riitä tyydyttämään kansan siwistystarpeita. Korkeampaa siwistystä kirkon ja waltion palvelijat maassamme parhaasta päästä edustawat, sillä

riippumaton n. s. herrasjäätyluokka, luettatsoonpa siihen niin hyvin aatelit kuin aatelittomat, on verrattain hyvin vähäluvuinen. Seuraus tästä onkin että maan perus-pääoma, sen viljelysmaa, kaikkein suurimmaksi osaksi on talonpoikain oma. — Mutta mikä talonpoika sitten on, ja mikä hän vanhastaan on maassamme ollut? Jtšenäinen maanomistaja, joka ei ainoastaan ole talonsa isäntä, vaan jolla myöskin on vapaa sananvalta sekä kirkon ja valtion että kunnan asioissa. Tällaisia oikeuksia ei yhteiskunnassa voida nauttia ilman vastaavia velvollisuuksia. Sen joka omavaltaisesti isännöi talossaan ja antaa käskyjä palvelijoilleen, tulee sivistyksessä seistä ainakin näiden yläpuolella, jotta hän voisi nauttia kunnioitusta ja isäntävaltansa käyttämisessä osaksi noudattaa oikeutta ja kohtuutta.

Mutta — kuten sanottiin — talonpojan valta ei rajoitu hänen taloonsa ja hänen kotiinsa. Hän saa valtiopäivillä ottaa osaa neuvotteluihin maan tärkeimmistä asioista, hänellä on myöskin pääsy siihen yleiseen kirkolliskokoukseen, jossa neuvotellaan siitä mikä ihmiselle on tärkeintä, uskosta ja keinoista sen ylläpitämiseksi; lopuksi hän maanomistajana parhaasta päästä valwoo ja hoitaa kunnan yhteisiä asioita. — Jos nyt kiinnymme ajattelemaan minkä määrän tietoja ja ymmärrystä kaikkien näiden oikeuksien oikea käyttäminen vaatii, niin tulemme siihen vakaukseen, että yhteiskuntajärjestyksemme vastainen kehitys ja muodostuminen suureksi osaksi riippuu siitä mille sivistysasteelle talonpoikaisjäätymme tykenee kohoamaan.

Sanotaan ehkä että talonpojat, mikäli he muodostavat valtiopäädyn, nyt jo ovat osoittaneet voivansa asettaa edusmiehiä, jotka kokemuksen ja selvän ymmärryksen, jopa tieteellisten opiskelujen perustuksella osaavat arvoistella maan yleisiä asioita ja niiden hoitamisesta antaa yhtä hyviä neuvoja kuin kuka muu tahansa. Tämän me suurella mielihyvällä myönnämme, sillä tämä on tosiaankin

maallemme suuri onni. Mutta tästä ei seuraa että yleisemmin lewinnyt tieto ja siitä johtuva yleisempi siivistys olisi yhteiskunnallemme ilman suurempaa merkitystä. Sitäpaitsi, kun talonpoika, kuten on mainittu, omistaa suurimman osan maastamme, kuinka paljon riippuukaan siitä millä ymmärryksellä ja huolenpidolla tätä hoidetaan. Näemme siis ettei yhteiskunta voi liian suuria vaatimuksia asettaa kansan ja erittäinkin vapaan maanomistajan siivistykselle.

Mitä siis yhteiskunta eli oikeammin sanottuna valtio on tehnyt kansansiivistyksen hyväksi? Tähän asti verrattain vähän, se on myönnettävä. Oppikoulu on kyllä kaikina aikoina ollut avoinna maan kaikille lapsille. Mutta kun tämän koulun tarkoituksena on etupäässä ollut kasvat-
taa kirkon ja valtion palvelijat, niin kansan siivistys ainoastaan poikkeustapauksissa on voinut siitä hyöttyä. Koko-naisuudessaan tämä sen vuoksi — kuten olemme nähneet — on ollut kirkon hoidettavana, ja on sitä vieläkin. Noin kymmenen vuotta takaperin valtio kuitenkin on alkanut perustaa erityisiä kouluja kansaa varten, kuitenkin hävittä-mättä sen siivistyksen vanhaa perustusta. Uudet koulut ovat nimittäin „ylhäisempiä kansakouluja“.

Että kansakoululaitoksemme siten on alkanut niin sanoaksemme ylhäältäpäin, se on monesta, joka ei lähemmin ole oloihimme perehtynyt, tuntunut omituiselta. Meistä sitä vastoin tämä seikka ei ainoastaan ole helposti ymmärrettävä, vaan sillä on myöskin välttämätön perustuksensa koko edellisessä kehityksessä.

Kun nousi kysymys siitä että valtion pitäisi ryhtyä pitämään huolta kansan siivistyksestä ja sitä tarkoitusta varten perustaa kouluja, oli lufutaito jo kauan ollut yleinen ja tämä lufutaito periytyi vanhan juurtuneen tavan mukaan kodeissa polvesta polveen. Jos yhtäkkiä olisi tahdottu muuttaa olot julkisen koulun avulla, niin se olisi osoittanut mitä suurinta ymmärtämättömyyttä. Sillä lujempaa perustusta

ei sivistys voi saada kuin sen mikä kodin tapa muodostaa. Vallan mahdotonta oli sitä paitsi äkkipikaa perustaa tarpeellinen määrä s. o. monta tuhatta kielvollista lastenkoulua. Lastenkoulut eivät sen vuoksi asianmukaisesti voineet saada muuta merkitystä kuin sen, mikä niillä vanhaakaan oli ollut, nimittäin että niiden tuli auttaa seurakuntaa pitämään huolta sellaisista lapsista, joilta kodeissa puuttui tarpeellinen johto ja opetus.

Välttämättömän tarpeen vaatima oli sitä vastoin sellainen koulu, joka antoi kansalle tilaisuuden hankkimaan itselleen korkeamman sivistyksen. Ja kun tämän tarpeen olemassaolo warmimmin voitiin todistaa siten että kansa sen tyydyttämiseksi tahtoi jotakin uhrata, niin oli tietty asia, että uusien koulujen perustaminen tehtäisiin riippumaksi kansan omasta hyvästä tahdosta, sillä näitä kouluja voitiin tietysti vielä vähemmin kuin lastenkouluja perustaa rajaton määrä. Hallituksen myötävaikutus rajoittui siten luonnollisesti rahalliseen kannatukseen.

Sitä vastoin hallitus sai kokonaan ottaa asiakseen huolenpidon siitä että perustettavilta kouluilta ei tulisi puuttumaan kielvollisia opettajia ja opettajattaria. Tämä ei juinkaan ollut helppo tehtävä, sillä kielvollisia opettajia ja opettajattaria ei saa rahalla ostaa. Maamme on sentähden melkoisessa kiitollisuuden velassa sille miehelle, joka perusti ja aluksi johti ensimmäistä seminaaria Jyväskylässä.

Mikä myöten laitos on edistynyt ja on jo niin laajentunut ettei sitä voi pitää merkityksettömänä maamme kansansivistykselle. Seminaareissa valmistuneet opettajat ja opettajattaret ovat kaikkialla todistaneet kuntoansa ja noin 300 ylempää kansakoulua on toimesta. Tuntuu siis siltä kuin yhteiskunnan uudelle koululle asettamat vaatimukset olisivat tulleet huomattavassa määrin täytetyiksi sekä kansan että hallituksen puolelta. Vielä kuitenkin malitetaan ettei kansa osoita tarpeeksi suurta rakkautta ja suo-

fiota kansakoululle eikä senvuoksi myöskään suostu niihin tarpeellisiin kustannuksiin, joita koulujen perustaminen ja ylläpitäminen vaatii.

Oinko tässä valituksessa perää? Luulemme kyllä olevan, tiedämme pä omasta kokemuksestakin, että niin on. Mutta meistä se myöskin on hyvin ymmärrettävää. Suomen kansa ei wiero siwistystä, se päinwastoin ymmärtää yhtä hyvin kuin mikään muu pitää arwossa hyvää tapaa, tietoa ja jaloa mieltä. Mutta kun se vuosifatojen kulussa on tottunut luottamaan itseensä ja kirkkoon, niin sen on waikea tajuta, että yhteiskunnan tästä puolen täytyy asettaa sille vaatimuksia, joita se ei enää, kuten entisaikoina woi täyttää ilman koulun apua. — Mutta onpa syytä tarkastaa

3. Mitä uusi kansakoulu lupaa.

Tämä koulu — sitä emme saa unhottaa — on ylhäisempi koulu. Kouluun pyrkivän pojan eli tytön „pitää“ sentähden „oleman kymmenen ikäwuotensa täyttäneen, osaan puhtaasti sisältä lukea ja niin paljon taitaman kristillisyyden oppia, kuin sitä kodissa tahi lastenkoulussa oppia pitää“. Tarcoitus ei siis ole wapauttaa wanhempia pitämästä huolta lastensa kaswatuksesta ja opetuksesta, eikä myöskään päästää seurakuntaa huolehtimasta niitä lapsia, joilta joko kokonaan puuttuu taikka joilla on huono koti. Waltioawun myöntämisen ehdoiksi on päinwastoin määrätty että lastenopetuksesta on huolta pidetty. Wanhan tawan ja kirkkolain mukaan täytyykin kymmenen wuotta täyttäneen lapsen osata lukea ja tuntea kristinuskon pääkappaleet. Mutta mitä hyötyä on silloin uudesta kansakoulusta?! Niin kysyy todellakin vielä moni, joka arwelee, että kansa woi tyytyä tapaansa ja uskoonsa. Olemme kuitenkin jo koettaneet osoittaa että yhteiskunnan tosi menestys waatii muutakin ja enemmän.

Misä määrin tämä yhteiskunnan oikeutettu vaatimus voidaan kysymyksessä olevan koulun avulla tyydyttää? Totta voimmme vastata tähän kysymykseen, täytyy meidän wä-
hän lähemmin tarkastaa sitä opetusta, joka sinä annetaan.

Ensimmäiseksi opetusaineekseen ylempi kansakoulu aset-
taa uskonopin. — Mutta täytyyhän kouluun otettawan
pojan tai tytön ei ainoastaan osata lukea kirjältä, waan
myöskin tuntea kristinuskon pääkappaleet; ja mitä tämän
lisäksi waaditaan ripille pääsemistä warten, se on papin
rippikoulussa opettaminen. Mitäpä kansakoulu voi enem-
pää tehdä? Ainoastaan se, jolla ei ole mitään kokemusta
kristillisestä uskonelämästä, saattaa niin kysyä.

Epäilemättä wanhempain welvollisuutena on kodissa
herättää lapsissa rakkautta Jumalaan sekä opettaa heitä
tuntemaan sen tien, jonka Hän ikuisessa wiisaudessaan on
walmistanut ihmiselle pelastukseen. Kristillinen uskonkaawa
onkin sanamuodoltaan yksinkertainen. Lapsi ei ainoastaan
kykene painamaan sitä muistiinsa, waan myöskin omalla
tawallaan käsittämään sen merkityksen. Totta on sekkin että
oman elämän hengellinen kokemus on sangen tärkeä. Mutta
uskon sywyiden tutkistelemiseen yksi ihmiselämä ei riitä,
olkoonpa se kuinkaikin pitkä ja kokemuksista rikas. Emmehän
me ensimmäisinä kristittyinä etsi totuutta, pelastusta ja rau-
haa maan päällä. Miespolwi toisensa jälkeen on elänyt
ennen meitä ja samalla tawalla pyrkinyt samaa päämää-
rää kohti. Eikö sitä ymmärrystä, joka tällä tawoin on
saanutettu lähemmäs kaksituhatta vuotta kestäneen koke-
muksen perustuksella, tarwitse käyttää meidän hyväksemme?
Kun me olemme sen perineet, niin onko meillä oikeutta
halweksia mitä meille tarjotaan? Luterinen kirkko pitää
syystä tärkeänä yhtä hywin uskon puhtautta ja totuutta
kuin sen hartautta ja woimaa. Uskonoppi ei yksinään riitä,
mutta ilman oppia elämä on jokeutta. Kummallakin on
lähteensä, kuten tiedämme, Pyhässä Raamatussa, mutta

jotta ihminen voisi käsittää Raamatun sanaa, täytyy häneltä waatia muutamakin taitoa „lukea kirjasta“, siinä merkityksessä kuin tätä lausetapaa tavallisesti käytetään.

Emme tahdo sanoa että koulu kykenee tekemään jollaisen hengellisesti näkewäkki. Mutta se opetus, jonka koulu antaa kristinopissa, ei kuitenkään voi muuta kuin edistää kristillistä elämää. Kun oppilas saa lähemmin perehtyä pyhään maahan ja siihen esikuvaan, josta patriarkkain kotoinen elämä kelpaa, kun hän saa tutustua Israelin kansan kohtaloihin, joita Jumala on johtanut, ja kristinuskon syntyyn, jota profeetat ovat ennustaneet, ja kun hän vielä erittäinkin saa syventyä Kristuksen inhimilliseen elämään ja hänen opettajatoimeensa maan päällä ynnä lisäksi muuhun mitä opettaja voi Biplian historiasta hänelle tarjota, niin voisiko kaikki tämä olla vaikuttamatta nuoren ihmisen koko tunne-elämään ja ajatustapaan, ja — mitä on tärkeämpää — eiköhän se, joka on oppinut tuntemaan ja ymmärtämään ilmestystehistorian yhtenäisyyden, katsele Raamatun sanaa toisella silmällä kuin se, joka ei tästä mitään tiedä?

Totta kyllä että kaikesta tästä saa lukea itse Raamatussa, mutta ainakin nuoren, kokemattoman ihmisen on ilman jo saavutetun tiedon tukea mahdotonta löytää hajanaiset piirteet ja sovitella ne yhteen, yhdeksi kokonaisuudeksi. Mutta jos hän koulussa opettajan johdolla saa lukea Sanaa siinä määrin kuin hän saavuttaa kykyä siihen, niin hän ei joudu epäilyksiin sen oikeasta merkityksestä, vaan hän oppii vähitellen omin päin warmuudella osuamaan oikeaan. Täten on itse asiassa kristillisen elämän pääedellytys saavutettu. Mutta sitä paitsi opettaja on tilaisuudessa ja welvollinen painamaan oppilaiden mieliin itse uskonopin, sellaisena kuin se on esitetty Lutherin katekismuksessa ja meidän kirkkomme muissa tunnustuskirjoissa. Sillä jotta tämä oppi voisi olla meidän johtotähtenämme

elämäsämme, niin sen täytyy kuvastua meidän filmiimme
warmana ja selväna.

Kansakoululla ei ole mitään erityistä tarkoitusta, se
tähtää vain tofikristilliseen ja yleiseen kansalaisfiivistyksen
eikä sitä jenuuoiksi myöskään saa katsoa kirkollisen rippil-
koulun valmistuslaitokseksi. Mutta selvä on kuitenkin,
että sen uskonnonopetus wälttämättömästi kohottaa kristil-
listä tietoisuutta ja samalla myöskin seurakunnan kristil-
listä elämää. Kaikki lapset eivät kyllä voi käydä läpi
korkeamman kansakoulun. Mutta tieto siirtyy toisesta ih-
misestä toiseen, eikä tämä koulu sen uuoksi voi olla wai-
kuttamatta koko nousuwaan nuorisoon.

Kansakoulu, jolta uskonnonopetus puuttuisi, ei — ai-
nakaan meidän maassamme — ole mahdollinen. Tämän
opetuksen hyötyä ei myöskään kukaan ajatteluwa epäile.
Mutta pitääkö myöskin antaa opetusta äidinkielessä?
Sehän on lapsen oma kieli, se kieli, jolla se jo kehdoissa on il-
maisnut kaikki ajatuksensa, tunteensa ja mielikuvansa. Kuinka
siiis warttuneen pojan tai tytön tarwitsee oppia sitä koulussa?
Tämä näyttää hywinfin oudolta, mutta kuitenkin kaikitenkin
äidinkieli on, lähinnä uskontoa, kansakoulun tärkein oppiaine.

Kuwaillaamme mielessämme että nuorukainen ei ole
ainoastaan oppinut piirtämään yksityisiä kirjaimia, waan
myöskin yhdistämään niitä kokonaisiksi sanoiksi. Hän nyt
ehkä luulee, että hän osaa kirjoittaa yhtä hywin kuin hän
osaa puhua. Mutta kun hän koettaa käyttää tätä wasti-
kään hankkimaansa kykyä, niin eipä toinen sana liity toi-
seen siten että selwä ja kaikkien käsitettävä lause syntyy.
Niin, owatpa useimmat tai harvemmat hänen kirjoitta-
mansa sanat tuskin hänen itsensä tunnettawissa, vielä wä-
hemmän muiden. Kuinka tämän voi selittää? Asia on
yksinkertainen. Hän ei tunne äidinkieltään. Kun hän pu-
huu, niin hän itse tajuttomasti seuraa sen lauseja. Mutta

osatakseen kirjoittaa tulee hänellä olla niistä tietoa. Tämän saavuttamiseen vaaditaan opetusta.

Kieli ei ole yksittäisen ihmisen, vaan koko kansan oma, ja jotta se voisi kaikkia palvella, niin kaikkien täytyy sitä samalla tavalla käyttää. Toinen ei saa kirjoittaa sanaa toisella tapaa kuin toinen. On olemassa yleinen käytäntö sanojen kirjoittamisessa. Tämä käytäntö on opittava. Sanojen oikeinkirjoitus on kuitenkin suomenkielessä jotenkin helppoa, koska sama äänne melkein aina kirjoitetaan samalla tavalla, mutta ruotsinkielen kirjoittaminen on vaikeampaa. Kuitenkaan ei kummasakaan voi saavuttaa warmaa kykyä ilman esikuvaa ja opetusta.

Voidakseen kirjoittaa äidinkieltään täytyy siis tietää, millä kirjaimilla sanojen eri äänteet merkitään. Mutta tämä ei vielä ole kylliksi. Kirjoituksen tulee myöskin täydellisesti ja selvästi esittää mitä ajatellaan ja taroitetaan. Jos sanat vain kirjoitetaan peräkkäin samaten kuin ne puhemielessä jattuvat toisiinsa seuraamaan, niin siitä syntyy hyvin kummallinen lukukappale. Jos esim. joku kirjoittaisi: *„alkoi pimetä metsässä tuuli vinkui rankkasade virtasi alas niityllä elukat laitumelle ajettuina seisovat polvia myöten vedessä joka yhä nousi vaara läheni erämaassa ei ollut apua seisoin yksinäni“*, niin olisi tosiaankin vaikeata ymmärtää mitä sanoilla taroitetaan. Olisipa se itse asiassa aivan mahdotonta, jollei ajatuksessa eroittaisi sanoja määrättyiksi lauseiksi ja siis lufiksi: *„Alkoi pimetä. Tuuli vinkui metsässä. Rankkasade virtasi alas. Niityllä elukat, laitumelle ajettuina, seisovat polvia myöten vedessä, joka yhä nousi. Vaara läheni. Erämaassa ei ollut apua. Seisoin yksinäni.“* Mutta jotta siten merkkien avulla saataisiin sanat jaetuiksi määrättyihin lauseisiin, täytyy voida erottaa toinen ajatus toisesta ja selvästi käsittää eri ajatusten suhteet toisiinsa. Tähän tarvitaan tietoja n. s. kieliopissa, ja tätä tietoa ei

voi muuten saavuttaa kuin opettajan johdolla ja oman ahkeran harjoituksen avulla. Ylempi kansakoulu antaa tilaisuutta molempiin.

Jos nyt ajattelee minä suuren edun se saavuttaa, joka osaa kirjallisesa muodossa selvästi ja ymmärrettävästi esittää ajatuksensa, niin ei enää voida katsoa äidin kielen opetusta kansakoulussa tarpeettomaksi. Mutta tällä opetuksella on sen lisäksi vielä toinen tarkoitus, jonka merkitys ei suinkaan ole vähäisempi.

Se käsitys ei ole aivan harvinainen että kirjan ymmärtämiseen ei tarvita muuta kuin osata sitä lukea. Tämä on kuitenkin hyvin väärä käsitys. Useimmat kirjat ovat sellaisia ettei niitä jokainen ymmärrä, joka ne lukee. Ja harvat ovat toiselta puolen ne ihmiset, jotka täydellisesti ymmärtävät mitä lukevat. Warttunut lapsi voi esim. lukea kattismuksen, osaapa sen ulkoakin ja ymmärtääkin sen tavallaan, mutta kuinka tavattoman suuri on kuitenkin eroitus sen välillä miten lapsi ja miten elämää kokenut kristitty käsittää tämän kirjan. Näemme tässä kuinka erilaisista käsittäminen voi olla, riippuen henkisen kehityksen eri määrästä. — Jos taas otamme käteemme maanviljelystä koskevan teoksen, niin huomaamme, että siinä paljon puhutaan „hapestä“, „vedystä“, „typestä“ ja muusta sellaisesta. Emmehän me voi ymmärtää itse esitystä, jollei meillä ole mitään tietoa näistä asioista. Niinpä siis näemme, minne wain katseemme käännämme, että me kaikilla joudumme epäroimiseen ja neuvoittomuuteen, jollei meillä ole sitä tietoa ja kokemusta, jota kirjassa esitettyjen asioiden oikea ymmärtäminen vaatii.

Tähän tulee lisäksi että se kieli, jota kirjoissa tapamme, suuresti eroaa siitä, jota olemme tottuneet puheessa käyttämään. Toisessa maanääressä puhutaan toisella tavalla kuin toisessa, mutta kirjakieli on ja sen täytyy olla yhtäläistä kaikilla. Tämä kieli on lapselle aluksi

aiwan tuntematon, mutta koulussa se oppii sitä ymmärtämään ja käyttämään. Sillä samaten kuin maafunnan murre on wallalla kodissa, niin kirjakieli wallitsee koulussa. Sitä opettaja puhuu, ja kaikki, jota luetaan, on sillä kielellä kirjoitettu. Helppoa on ymmärtää mikä edun jo tämä seikka tuottaa lapsille.

Jos nyt opettaja sen lisäksi johtaa lapsia lufemaan ja täydellisesti ymmärtämään „foweliaita kirjoja“, kuten asetuffessa sanotaan, niin hän wähitellen woi heihin istuttaa kykyä omin päin lufemaan ja ymmärtämään sitä parasta mitä äidinkielellä on kirjoitettu, ja siten myöskin herättää heissä halua lufemiseen. Sillä menestys kaswattaa halua. Siltä, joka on hidas lufemaan eikä ymmärvä mitä lufee, ei saa odottaa lufehalua. Se tieto ja ymmärrys, joka hymistä kirjoista saawutetaan, menee häneltä hukkaan.

Mitä kirjat owat tähän tarkoitukseen „foweliaita?“ Kun kysymys tehdään näin ylimalkaisesti, niin siihen ei ole, me sen myönnämme, helppo wastata. Jotta lapset oppiawat ymmärtämään mitä eri aineissa kirjoitetaan, täytyy koulussa olla erilaista lufuharjoitusta.

Se lufuharjoitus, jonka tarkoituksena on opettaa koulu-lapsia ymmärtämään hengellisiä kirjoituksia, on, kuten jo sanotusta käy selwille, yhtä kuin uskonnonopetus, ja se suurempi tai pienempi kyky, joka tässä suhteessa saawutetaan, riippuu siis siitä millä tavalla tätä opetusta hoidetaan. Kun lapset wain oppiawat kattismuksen ulkoa ja yhtä ajattelemattomasti lufewat Biplian historiaa, niin sellainen opetus yhtä wähän kehittää kykyä lufea Jumalan sanaa kuin elävää uskoa. Jos sitä wastoin uskonnonopetus tarkoittaa opettaa lapsia ymmärtämään sekä sydämelään omistamaan kristinopin, niin he myöskin saawuttawat kywyn lufea kristillisiä kirjoja mielenfä rakentamisefi.

Se ymmärrys, joka on harjaantunut hengellisiä asioita tutkfimaan, osoittaa kyllä woiwansa teräwästi tajuta

myöskin maallisia olosuhteita. Mutta kytä lukea ja ymmärtää kirjvoja, jotka käsittelevät yhteiskunnallisia kysymyksiä taikka jotka koettavat selittää luonnon voimia ja osoittaa kuinka näitä voidaan saada ihmisiä palvelemaan, ei saanuteta ilman erityistä harjoitusta ja opetusta. Tätä kansakoulu ei saa jättää huomaamatta, ja juuri tässä suhteessa on yhtä vaikeata kuin tärkeätä osata valita sopivia kirjvoja lufuharjoitusta warten.

Meidän maassamme ei kuitenkaan tässä suhteessa pitäisi syntyä epävarmistä. Me olemme nimittäin niin onnelliset että meillä on kaffi teosta, joita suuremmat ja siwistyneemmät kansat voivat meiltä kadehtia. Jokainen ymmärtää että tarkoitamme „Suonnon kirjjaa“ ja „Maamme kirjjaa“, molemmat B. Topeliuksen kirjoittamia. Nämät kirjat ovat todellisia aarteita, eiwätkä ainoastaan siitä syystä, että ne lapsista ovat niin rakkaita lukea, waan enemmänkin sentähden että ne niin runsaasti kylvävät heidän sydämiinsä siwistykseen siemeniä.

Suonnon kirja on oikeastaan kirjoitettu pienempiä lapsia warten ja sen yksinkertainen kieliaju sekä se saduntapainen aineen käsitteleminen, jolla kirja alkaa, tekewätkin sen heille erinomaisen sopiwaksi. Mutta rikas ja hywin järjestetty sisällisy tarjoaa myöskin wartinuolemmalle tytölle ja pojalle ajattelemisen aiheita ja sen lisäksi luonnontietoa, joka kokeneen opettajan johdolla on helposti kehitettävissä niin selwäksi ja laajaksi, että se woi olla warmana pohjana suuremman tietomäärän hankkimiselle. Tässä kuitenkin se vaikeus kohtaa meitä ettei opettajan ainoastaan tule ymmärtää johtaa lufuharjoitusta, waan myöskin olla hywin perehtynyt luonnon kaikkiin aloihin. Tämä opettajalle asetettu vaatimus on kenties liian suuri, sillä ainoastaan harwat osaawat itsenäisten opintojen avulla sen täyttää. Olisi sentähden tärkeätä että tulewat opettajat ja opettajattaret seminaareissa saisiwat erityistä opetusta ja

harjoitusta Vuonnon kirjan käyttämisessä lasten hyväksi. Sillä täten voitaisiin kansakoulun waiikutusta yleiswistykseen enentää arwaamattomassa määrin. Mutta miten tämän asian laita lieneekin, se on warma, että Vuonnon kirjan lukeminen, jos sitä jollakin ymmärryksellä johdetaan, ei woi olla herättämättä oppilaisissa tykyä ymmärtämään kirjoja, jotka yleistajuisessa muodossa käsittelewät sellaisia kysymyksiä, joiden ratkaiseminen riippuu luonnonvoimien tuntemisesta.

Maamme kirja on wasta äskettäin ilmestynyt, mutta me odotamme sen vielä enemmän edistävän nuorten wistytystä kuin Vuonnon kirjan. Lämminsydämisen tekijän ihmeteltävä tyky kielen käyttämiseen saa siinä enemmän tilaa, ja itse aine on yleensä lähempänä nuorison käsitystykyä.

Tämä wiimeinen wäite woi tuntua oudolta, sillä näyttää siltä, että luonto, näkywäinen maailma, on katsottawa lasta lähinnä seisowaksi. Tämä luulo on nähtävästi myöskin saattanut Topeliuksen asettamaan Vuonnon kirjan ensimäiseksi. Mutta kokemus ja sywempi ajattelu osoittawat kuitenkin, että Jumalan ykseyden tajuaminen kehittyy lapsessa aikaisemmin kuin se tyky, jonka avulla eroitamme kaswi- ja eläinkunnan waihtelean moninaisuuden, sekä että lapsi helpommin perehtyy ihmiselämän siweellisiin muotoihin kuin luonnon salaisesti waiikutawiin voimiin.

Vuonnontiedon merkitystä ihmiselle ei saa pitää wäharwoisena. Mutta se ei kuitenkaan tämä tieto ensi sijassa muodosta hänen arwoansa. Siwistynyt eroaa siwistymättömästä siinä että edellinen osoittaa yhteiskunnan yhteisiin asioihin harrastusta, jota jälkimäinen ei woi käsitellä ja vielä wähemmän itse osoittaa. Ihminen on, samaten kuin eläin, luonnostaan itsekäs olento. Hänen puhtaasti inhimillinen olemuksensa herää ja kehittyy yhteiselämän ja hen-genwilyjelyksen waiikutuksesta, ja hänen siwistytksensä senwuoksi ilmaisee itsensä ennen kaikkea siinä että hän toimii yhteiskunnan hyväksi.

Jos tältä kannalta tarkastamme Maamme kirjaa, niin saattaa hyvin selvästi huomata, mikä suuri arvo sillä on oleva kansakoulussa. Ei mikään kirja ole suuremmissa määrin kuin tämä oman sa herättämään nuorison rakkautta isänmaahan ja siihen yhteiselämään, joka sen pohjalla vierii. Selwin, elävin piirtein siinä kuvataan maamme luonto, kansan luonne ja elämä, sen laulu, muistotieto ja muinaistaru, samaten kuin sen historiallinen kehitys ja nykyinen yhteiskunnallinen tila. Ja koko kirjassa tuntee sen lämmön ja rauhan, joka kotiliedestä lähtien lemittää rakkautta menneihin ja eläviin sukupolviin, niinmuodoin ihmisryhdäntä laajentaen kaikkialla siellä, missä tämä sydän ei ole kutistunut itsekkäiksi haluiksi ja missä ei elämä turhasa hyörimässä ole tosiarwoansa kadottanut.

Raikein tämän kautta Maamme kirjan lukeminen — siitä olen ehdottomasti vakuutettu — on avara nuorison silmät huomaamaan yhteiskunnallisen elämän olosuhteita yleensä ja etenkin oman kansan elinehtoja. Mutta ei saa unohtaa, että tämä lukeminen edellyttää, samaten kuin Luonnon kirjan lukeminen, taitawan opettajan johtoa. Tässä kohden opettajan tehtävä kuitenkin on suhteellisesti helpompi ja kenties myöskin enemmän hedelmiä tuottava, sillä ihmisen elämä on suuremman arvoinen kuin luonnon.

Olemme koettaneet osoittaa että näiden Topeliuksen kahden teoksen lukeminen ei ainoastaan ehdottomasti herätä koulun oppilaisissa lufuhaluja, vaan myöskin hankkii heille jommoisenkin lufutaidon. Ujutuksemme ei kuitenkaan ole se, että nämät kirjat, jollei uskonnon oppikirjoja oteta lufkuun, olisivat ainoat, joihin lapset opettajan johdolla saavat tutustua. Eri oppiaineiden jatkuva opetus tekee myöskin välttämättömäksi ottaa eri oppikirjoja käytäntöön. Mutta ennenkuin jätämme kysymyksen lufuharjoituksesta, tahdomme vielä kiinnittää huomiota yhteen sen puoleen.

Topelius on tietäjä ja runoilija. Kaikesä mitä hän kirjoittaa hawaitsemme tavalla tai toisella korkeamman lahjan. Juuri tämä seikka se yhtä hyvin Vuonnon kirjassa kuin Maamme kirjassa niin vastustamattomasti vaikuttaa lasten ja nuorison mieliin. Kun sen lisäksi näihin kirjoihin on määrättyihin paikkoihin otettu pieniä wärsyjä ja runoelmia, jotta ne kohottaisiwat lasten tunnetta ja herättäisiwat sitä kauneutta tajuamaan, niin täten jo johdetaan ja totutetaan koulun nuorisoa ymmärtämään mitä voidaan jaloa lausua ja korkeata ajatella. Mutta tämä ei kuitenkaan vielä riitä tarpeitusta täyttämään. Runoustaitteen mestariteosten oikein ymmärtäminen ja niiden nauttiminen on yksi sivistyksen etuja. Tätä seikkaa ei saa äidinkielen opetuksessa ja erittäinkin lufuharjoituksessa jättää huomioonottamatta.

Maamme kirjassa Topelius lyhykäisesti on kertonut Kalewatarun ja myöskin antanut muutamia runonäytteitä. Tämä on hyvä johdatus itse runokokoelman lufemiseen, mutta ei kuitenkaan tee tätä lufemista tarpeettomaksi. Kansakoulussa ei kuitenkaan voitane täydellisesti läpikäydä tätä suomalaisen kansanhengen suurenmoista luomaa. Mutta siihen, joka luetaan, on sitä suurempi huoli pantawa, jotta nuoriso rakkaudella kiintyi siihen mitä esi-isät owat runoilleet, sekä saavuttaisi tywyn omin päin lufemaan ja ymmärtämään sitä, jota ei koulussa ehdiä läpikäydä. Samoin on meneteltävä uudempien runoteosten suhteen. Ei woida kaikkea lufea. Mutta mikä luetaan, sen täytyy olla parasta ja siten walittua, että se nuorisoa herättää halua lufemaan ja tykyä ymmärtämään kaikkea parasta mitä äidinkiellällä on kirjoitettu.

Paljon olisi vielä sanottawaa siitä jalostawasta waiikutuksesta, jonka runoteosten lufeminen tekee nuorison mieleen ja koko olemukseen, sekä myöskin siitä mikä melwolliisuus ja tehtävä opettajalla tämän asian suhteen on. Mutta siitä emme tahdo enempää sanoa. Esityksemme riittäneekin

jo osoittamaan, mitä tarkoitimme sanoessamme että äidin-kieltä tulee uskonnon jälkeen pitää ja käsitellä kansakoulun tärkeimpänä oppiaineena.

Luku- ja kirjoitustaidon opettamiseen luvunlasku- taidon opettaminen itsestään liittyy. Tarpeetonta on pu- hua tämän opetuksen hyödyistä. Sillä jokin ymmärtää ettei elämän vaatima liikeyhteys olisi yhdeksikään päiväksi mahdollinen, jollei luvunlaskemisen taito olisi yleinen. Jon- kunlainen kyky, niinkuin sanotaan, laskemaan päässä, kehiti- tygkin vähitellen jokaisessa, joka tavalla tai toisella ottaa osaa elämän toimiin. Onpa tämä kyky monella todellakin sangen suuri. Kuuleekin sentähden joskus sanottavan että koulun antama opetus on tässä suhteessa jotenkin tarpee- ton. Tuollaisia lausuntoja täytyy kuitenkin katsoa kernaam- min leikkipuheiksi kuin totta tarvoittaviksi, jollei niitä näet- ten tahdo pitää mitä suurimman ajattelemattomuuden osoi- tuskina. Kuinka pitkälle voitaneekin kehittää luonnollisia taipumuksia päässä laskemiseen, niin täytyy luvujen kuiten- kin ennemmin tai myöhemmin muistista hävitä, ja siten epä- warmuutta syntyä. Jokaisen, joka haluaa itselleen järjesty- nystä taloudenpitoa taikka hoitaa muiden, esim. kunnan, asioita, ei ainoastaan tule osata tilapäisesti laskea, miten hänen jon- kun kaupan suhteen on meneteltävä, vaan hänen täytyy myös- kin osata pitempää aikaa warten arvioida kustannusten ja wa- rojen määriä. Tätä ei voi tehdä päässä, vaan se edellyttää laskutaitoa, joka ainoastaan opetuksen avulla saavutetaan.

Mitä wälttämätöntä on jokapäiväisessä elämässä tietää, kuinka peltojaran laajuus tai jyväläärin sifällys mitataan. Mutta koulun opetuksella „luvunlaskussa, muoto-opissa sekä pintain ja kappalten mittaamisessa“, kuten asetuksessa sano- taan, on sitä paitsi nuorison sivistyksen nähden sellainenkin merkitys, joka on hyödyn ja tarpeen kantaan korkeampi.

Suojan wiisaus osoittautuu kaikilla eikä vähiten siinä että „kaikella on määränsä“. Olioissa wallitsee sifäinen,

ituinen ja järkähtämätön laki, joka määrää niiden suhteet toisiinsa ja antaa jokaiselle suhteelle oman muotonsa.

Jos asetetaan rikkiä yhteyteen hehkuwan raudan kanssa, niin rikki yhdistyy rautaan ja ne muodostavat siten uuden aineen, joka ominaisuuksiensa puolesta eroaa sekä raudasta että rikestä. Samaten jos sekoittaa raudanjauhoja tulfukkaan ja antaa seoituksen seistä, niin se jonkun ajan kuluttua rupeaa kuumenemaan, joutuu sitten hehkumistilaan, ja rauta ja rikki yhtyvät toisiinsa. Jos nyt tutkii näin muodostunutta rikkirautaa, niin huomaa, että se sisältää 16 painonosa rikkiä ja 28 painonosa rautaa, ei enempää eikä vähempää. Asia ei muutu, vaikka koe uudistettaisiin jos kuinka usein useasti. Siis on olemassa se luonnonlaki että rikki ja rauta yhtyvät toisiinsa samassa suhteessa kuin 16 on 28:aan.

Tässä ei ole puhetta mistään poikkeuksesta. Päinvastoin. Missä ja miten vain yksinkertaiset aineet yhtyvät toisiinsa, niin tämä aina tapahtuu määrätynsä lutusuhteissa, joita se tiehe, jota sanotaan kemialliseksi, on saanut selville ja saattanut meidän tietoomme. Mutta sisäinen mitta ei esiinny ainoastaan tässä, vaan jokaisella aineella on myöskin oma muotonsa.

Jos annetaan sulaneen rikin vähitellen jäähtyä, niin ei ulkokuoren alla näyttäydykään liikkumatonta, muodostumatonta ainetta, vaan pieniä loistavia patsaita, sillä rikki on, kuten sanotaan, kitehtynyt, s. o. asettunut omaan, luonnon määräämään muotoonsa. Samalla tavalla, kun liuottaa keittosuolaa vedessä ja antaa veden jälleen vähitellen haihtua, niin suola jää jäljelle isompien tai pienempien kuitioiden muotoisena; se on suolan muoto. Vielä muudan esimerkki. Kuinka usein olemmekaan katselleet kaurista jäämuodostusta ikkunoillamme ja ihmetelleet siemiä, kuusihiivuisia kuvioita. Ne ovat veden kristalleja eli kiteitä ja osoittavat sen muodon meille. Näin on kaikessa laita. Missä jonkun aineen pienimmät osat voivat vapaasti liikkua, niin ne

yhtyvät toisiinsa määrätynllä tavalla, jotta täydellisesti ään-
nöllinen muoto syntyy. Eikö tämä ole ihmeellistä?

Mieläkin ihmeellisempää on kuitenkin ettei ihminen ai-
noastaan voi aisteillaan tajuta olioita ja erpitella niiden lufu-
suhhteita, vaan että hän myöskin tapaa nämät luvut ja muodot
omassa järjessään, niin että hän kokonaan riippumatta siitä
yhteydestään ulkomaailman kanssa, jota aistit välittävät, ty-
kenee laskemaan ja mittaamaan; ja sillä, minkä hän täten
huomaa totuudeksi, on täysi vastineensa todellisuudessa.

Jos me laskeimme jyväläärin kuutioisijällyksen ja sit-
ten tynnyrittäin mittaamme siinä olevat jyvät, sekä huo-
maamme, että laskeimme on ollut oikea, niin tämä ei herätä
mitään ihmettelystä, sillä niinhän täytyy olla. Mutta kun
oppinut mies on monet kuukaudet istunut kamarissaan las-
kuja tekemässä ja sen jälkeen nousee ylös sanoen: olen
löytännyt uuden, tähän saakka tuntemattoman taiwaankappa-
leen, tässä filmänräpäyksesä sen täytyy olla tuossa tai-
waanfulmassa, ja kun tämän johdosta toinen oppinut mies
suuntaa kaukoputkensa osoitettua paikkaa kohti ja huudah-
taa: niin, oikein, tuossa se on, silloin meissä syntyy aawis-
tus ihmisjärjen yhtäpitäväisyydestä luonnon ikuisien lakien
kanssa, emmekä me voi muuta kuin ihmettelyn ja kiitollis-
suuden syvästi liikututtamin sydämin langeta maahan ja kun-
nioittaa Luojan wiisautta. —

Ei nyt pidä luulla että lapset, kun he istuvat koulu-
penkillä ja laskevat lukuja päässä taululla, taikkapa myös-
kin kun he piirustawat säännöllisiä kuviota, joiden ominai-
suuksia he wertaamalla, mittaamalla ja laskeamalla oppivat
tuntemaan, ilman muuta pääsevät ymmärtämään tätä Luo-
jan ihmeteltävää wiisautta. Mutta tämä koulutyö, joka
tyllä ensi sijassa ja aluksi tarkoittaa jokapäiväisen elämän
tarvetta, on tulevaisuudessa ja siinä määrin kuin näköala
maailmaan, kokemuksen ja tiedon avulla, laajenee, lisäämä
tytyä ymmärtämään, miten Jumala ilmoittaa itseänsä sekä

ihmisen järjessä ja henkisesä työssä että luonnon voimissa ja laeissa, sen luvuisia ja muodoissa. Sillä se auttaa nuorisoa itse ajattelemaan näitä asioita sekä lufemaan ja ymmärtämään sellaisia kirjoituksia, jotka saattawat ilmi luonnon säännöllisyyden ja ihmishengen vapaan, luontoa hallitsevan toiminnan.

Opetus „luvunlaskussa, muoto-opissa sekä pintain ja kappalten mittaamisessa“ auttaa siis omalla tavallaan laajentamaan ja elähyttämään lufutaitoa. Samalta näkökannalta on yleensä arvosteltava sitä kansakoulun tieteellistä opetusta, jota emme vielä ole koskettelleet.

Usetus mainitsee näet vielä opetusaineiksi maantieteen ja historian, ja warma on, että se, joka sivistystä etsii, ja erittäinkin se, joka tahtoo saada sanansa kuuluville yhteiskunnan asioissa, ei voi olla ilman opetusta näissä opinhaaroissa. Kokeneen opettajan johdolla maantiede ja historia sitä paitsi ovat hyvin oman sa herättämään ja pitämään wireillä oppilaiden tiedonhalua. He oikein iloitsawat kun saawat tietoja maasta; sen muodosta, suhteesta aurinkoon ja kuuhun, pinnan jakautumisesta maihin ja wesiin sekä maan vaihtelevasta korkeudesta, weden kotoontumisesta järwiiksi sekä sen purkautumisesta jokien ja kymien kautta, lämmön ja sademäärän sekä kaswi- ja eläinmuotujen vaihtelevaisuudesta y. m. sellaisesta. Kolla he myöskin tutustuwat waltioihin ja kaupunkiin, asukkaiden luonnonlaatuun ja sivistyskantaan, toimiin ja elämänehtoihin. Mutta kaikkea tätä voidaan kansakoulussa ainoastaan lyhykäisestii kosketella ja pääasiallisena tarkoituksena tulee olla wertaamisen avulla opettaa nuorisoa oikein ymmärtämään oman maan olosuhteita. Sitä wastoin on isänmaan maantieto täydellisesti opetettava. Tämä onkin werrattain helpoa, sillä jo Suomen kirjaa luettaessaan täytyy opettajan tutustuttaa oppilaita karttaan ja Maamme kirja sisältää niin hyvin järjestyttä kuuauksia Suomen maantiedosta,

että tarvitsee vain oppikirjan johdolla asettaa ne toisten ja kansa yhteyteen sekä josjakin määrin täydentää niitä, jotta ne voisivat antaa varman ja täydellisen kuvan isänmaastamme. Joka tapauksessa tulee kuitenkin maantieto-opetuksen antaa nuorisolle kykyä ymmärtämään sitä, mitä se vastuuseen voi olla tilaisuudessa lukea maista ja kansoista.

Historianopetuksen suhteen asianlaita on melkein sama. Totta on kyllä että nuorten filmät loistavat, kun he saavat kuulla kerrottavan eri kansojen ihmeellisistä vaiheista sekä rauhan että warsinkin sodan ja mainon aikoina. Mutta yleisen historian ala on kuitenkin liian laaja, jotta kansakoulussa voitaisiin siihen saada täydellinen yleiskatsaus ja jotta sitä yksityiskohtia myöten voitaisiin opettaa. Opetuksen täytyy sentähden rajoittua kaikkein tärkeimpään ja etupäässä siihen, jolla on ollut vaikutusta oman kansan elämään. Isänmaan historia on sitä vastoin, ainakin pääpiirteissään, opittava. Tähän tarkoitukseen kansakoulullamme on tosiaankin hyvät apuneuvot. Maamme kirja sisältää näet paljon, joka ei ainoastaan herätä nuorten mielenkiintoa, vaan myöskin antaa heille tietoa, ja se oppikirja, jonka Drjö-Koskinen on erityisesti kansakoulua varten toimittanut, osoittaa niin varmaa ja selvää esitystapaa, että ainoastaan ajattelewa ja aineeseensa täysin perehtynyt tiedemies voi sillä tavalla kirjoittaa. Kenties juuri tämä seikka tekee sen lapsille vähemmän helpottajuiseksi. Mutta kansakoulun vanhimmille oppilaillehan historiaa opetetaan, ja tämän koulun ylin tehtävä on juuri opettaa nuorisoa tarkasti käsittämään ne ajatukset, joita se lukee. Oppikirjaa sellaista kuin Drjö-Koskinen ei sen vuoksi voida kansakoulussa pitää kyllin suuressa arvossa.

Kansamme nykyinen asema, sivistyskanta ja koko yhteiskuntajärjestys ei ole mitään tilapäistä, vaan johtuu välttämättömästi koko sen edellisestä elämästä. Sen, joka tahtoo täysin ymmärtää ja arvostella nykyisyyttä, täytyy

tuntea entisyyttä. Mutta on kuitenkin huomattava että tähän vielä vaaditaan omaa kokemusta, joka on kansalais-toimintaa harjoitettaessa saavutettu. Ei saa sentähden luulla että lapsi koulusta päästessään on kypsynyt arvostelevaan ja itsenäisesti toimimaan. Koulu voi ainoastaan panna perustuksen sille rakennukselle, jonka elämä ja oma kokemus myöhemmin saattavat valmiiksi. Historianopetuksen tulee päättyä kansan nykyisen tilan, hallinnon ja oikeussuhteiden esittämiseen, niinkuin Maamme kirjassa tapahtuukin. Mutta erityinen „lain ja oikeuden“ opetus on koulussa vähäsi taikka ei mitkikään hyödyksi. Koululapsen kannalla oikeus on, ja sen tulee olla samaa kuin tapa; lapsi ei sentähden voi käsittää sisällystä erityisissä lakimääräyksissä välttämättömäksi. Kun kansakoulu on opettanut nuorisoa varmasti tuntemaan isänmaan historian, niin se puolestaan on tehtävänsä suorittanut, sillä kansalaisella on siinä tapauksessa verrattain helppo tehtävä lufemisen avulla hankkia itselleen sitä lain ja oikeuden tietoa, jota hän asemassaan tarvitsee. Koulu ei voi eikä sen tarvitse kaikkea tehdä, elämälläkin on osansa ihmisen sivistämisessä.

Wihdoin luwataan kansakoulussa antaa opetusta „luonnontieteessä ja sen käytännössä“. Meillä onkin jo ollut tilaisuutta huomauttamaan luonnontiedon suurta arvoa ihmiselle, samalla kuin olemme koettaneet osoittaa, mitä tätä tarkoitusta warten saavutetaan Luonnon kirjaa lufemalla. Tulos ei ollutkaan niin aiwan vähäinen. Mutta kaikissa tapauksissa on toiwottawa että wanhemmat koululapset saavat tarkemman tiedon luonnosta ja siitä elämästä, jota se kannattaa. Puhtaasti tieteellisestä opetuksesta ei kuitenkaan kansakoulussa voi olla puhettakaan. Mutta oppilaita woi daan opettaa tuntemaan ihmiselle tärkeimmät kaswit ja eläimet, sekä niiden elämisen ja wihtymisen ehdot. Ja jos opettaja sen ohessa neuwoo etewämpiä oppilaita, millä ta woin yleensä toifistaan eroitetaan ja mistä tunnetaan eri

kasvit ja eläimet, sekä opettaa heitä käyttämään tätä tar-
koitusta warten laadittuja kirjvoja, niin hän ei ainoastaan
hanki heille jaloa huwitusta, vaan myöskin keinon, jonka
avulla he vastaisuudessa voivat omin päinsä kartuttaa
tietoansa ja siten korottaa sivistystään.

Samaten voidaan niitä tietoja, joita lapset Luonnon
kirjan johdolla ovat saaneet niistä voimista, jotka määrät-
tyjen lakien mukaan vaikuttavat Jumalan luomafunnassa,
myöhemmin kehittää tarkemmiksi. Tämä edellyttää yhtenäis-
empää opetusta ja myöskin erityisten luonnonilmiöiden lä-
hempää selittämistä. Mutta tähän waaditaan että koulun
täytyy olla warustettuna sellaisilla koneilla, joiden avulla
opettaja voi nuorison nähtäväksi osoittaa, mitä vaikutuksia
eri voimilla määrättyissä olosuhteissa on. Kun tällaiset,
erityisesti kansakoulua warten tarkoitetut koneet nyttemmin
ovat saatavissa sangen helppoon hintaan, niin ei minikään
koulun pitäisi olla niitä mailla.

Tarpeetonta on enää puhua luonnontiedon arwosta
ihmiselle. Ei ole mitään elämänjuhdetta, jossa ei tämä
tieto voi häntä hyödyttää. Hänen hyvinvointinsa, elä-
mänsä ja terweytensä, samaten kuin myöskin hänen kykynsä
tuottamaan sitä, mitä hän elannokseen tarvitsee, riippuvat
sistä. Ihminen on luotu luonnon herraksi; mutta tätä her-
ruuttaan hän ainoastaan siinä määrin kykenee todenteolla
osoittamaan, kuin hän on oppinut tuntemaan luonnon voi-
mia ja keksinyt keinoja saattamaan niitä tarkoituksejansa pal-
welemaan. Mutta me jo tiedämme ettei kuitenkaan tämä
hyöty, vaan Jumalan wiisauden ymmärtäminen se se on
ihmiselle suurimman arwoista.

Tähän saakka olemme puhuneet siitä tietoa edellyttä-
västä sivistyksestä, jota ylempi kansakoulu voi nousewaan
nuorisoon istuttaa. Mutta on myöskin opetettava „ku-
waannossa, laulusa ja voimistelussa“. Mitä etuja
tämä opetus voi saada aikaan? Tutkikaamme ensiksi laulua!

Luoja ei ole ainoastaan suonut ihmiselle kykyä viettäymään säveleen ja fulosoinnun kauneudesta, vaan myösfin warustanut hänet niin että hän itse osaa laulaen ilmaista kaikkea sitä korkeinta ja parasta, mitä hänen sydämeensä woi sisältää, yksinpä ylistää ja kiittää Herraa. Emmekö me siis tahtoisi huolehtia tätä Herran lahjaa?

Totta on kyllä että lapsi oppii kodissaan ja kirkossa weisaamaan wirsiä, ja laulu elää polwesta polween nuorten huulilla. Laulu on niin läheisesti kiintynyt ihmisen koko olemukseen ettei se koskaan woi kokonaan waieta. Meillä on myöskin se wakaumus että Herra Jumala katsoo sydämeen ja pitää hyvää tahtoa teon wertaisena. Hänen ikuisista rauhaansa eiwät ne soraäänät häiritse, joita hänen temppeleissään kuuluu ja jotka wihlowat korwiamme. Mutta onko tuollainen ihmisen arwon mukaista? Eikö meidän pidä koettaa saada oloja muuttumaan ja parantumaan? Ja vielä kysymme, tuleeeko ihmisen, jolle järjen lahja on suotu, laulaa itsetiedottomasti, niinkuin lintu oksalla?

Laulu on luettava kansakoulun tärkeimpiin oppiaineisiin, sillä sen waiikutusta nuorten mieliin ja heidän koko siwistysseensä ei woi liian suureksi arwata. Sanat osuwat ymmärrykseemme, säwel tunteissimme, laulu molempiin; siinä sen woima.

Laulunopetuksen menestys riippuu kuitenkin, kenties enemmän kuin muiden aineiden, opettajasta. Mutta joka tapauksessa tulee laulun kansakouluissa kohottaa uskonnollista tunnetta, samalla kuin se luo rakkautta kansaan ja isänmaahan sekä yleensä jalostawasti waiuttaa nuorison koko olemukseen. Tämä taas ei woi olla waiuttamatta kodin elämään ja seurakunnan henkeen. Eipä senwuoksi yksikään tahtone kansakoulusta sulkea laulua pois. — — —

Kansanvalistus-seuran toimituksien

seitsemäskolmatta vuosikertaan kuuluvat seuraavat vihkot:

Itävalta-Ulfariin kansallisuusolot. Kirj. O. Hannikainen. 38 sitw. 8:o. Hinta 50 p.

Ruoanvalmistuksen perusteita ja ruoansulatus. Kirj. Eri Konr. Relander. 16 sitw. ja taulu 8:o. Hinta 25 p.

Maantieteellisiä kuvaelmia XXVI. Kreikka II. Kirj. J. Inha. 55 sitw. 30 kuvaa 4:o. Hinta 1 m. 75 p.

Mietteitä Suomen kansakoulusta ja sen opetusohjelmasta. Kirj. J. J. Cleve. 32 sitw. 8:o. Hinta 35 p.

Ensimmäinen apu tapaturman kohtauksissa. Kirj. Eri Hj. v. Bonzdorff. 50 sitw. Hinta 50 p.

Kuvia maantieteellisten kiviin historiasta II. Portuga-lilaisten löhdötretket Afrikkaan ja Indiaan. Kirj. O. A. Forsström. sitw. 4 kuv. Hinta noin 75 p. (painosfa.)

Tekeillä on m. m. Seuran Toimituksien sarjaa warten:

kirjokoh. Gabr. Bergelinin elämäkerta. Kertonut M. Koskin.

Etelä Sjölandin oloja. Kirj. N. Siikka.

Mehiläisistä ja mehiläisten hoitosta. Kirj. O. M. Neuter.

Siiptarjan hoitosta.

Farisealaisuudesta Jeesuksen aikana.

Biemiwitselijät Tansassa.

Keski Aasiasta. Matkamuitelmia.

Kaswitarhan hoitosta. Kirjoittaa N. Pöyhönen.

Kansanvalistus-seuran kustannuksella on hiljakkoin ilmes-
tynyt yhteisellä nimellä **Elämäkertoja** seuraavat kirjat:

1. **Johan Ludwig Runeberg.** Kirj. Maila Talwio. 106 sitw. Muotokuwa. Hinta kart. 1 m. 25.

2. **Johan Henrik Pestalozzi.** Kansanvalistuksen sankari. Kirj. Zach. Castren. 115 sitw. Muotokuwa. Hinta kart. 1 m. 25 p.

3. **Johan Wilhelm Snellman.** Kirj. N. Neuman. 144 sitw. Muotokuwa. Hinta kart. 1 m. 50 p.

4. **Japani Széchenyi.** Kirj. Antti Jalawa. 127 sitw. Muoto-
kuwa. Hinta waatekansf. 1 m. 50 p.

Piakkoin ilmesthyvät Fredr. Chygnaeuksen, Martti Lutheruk-
sen ja J. M. Franzenin elämäkerrat samaan asuun ja kokoon
kuin edelliset.

Tärkeä kuvateos

Suomen Maakunnat.

Ensimmäinen osa. Warsinais-Suomi. Kirj. Wäinö Wallin. Suuri
4:o koko. Runsaasti kuvia. Hinta 3 m. 40 p.

Teosta jatketaan niin että aikanaan kaikki Suomen maa-
kunnat siinä kerrotaan ja kuvataan. Järjestyksessä ensiksi seu-
raavat Itä-Karjala ja Satakunta.

Tilataan suoraan Kansanvalistus-seuran kautta.

Täydelliset luettelot seuran runsaasta kustannuswara-
stosta aina saatavissa.

~~~~~ Hinta 35 penniä. ~~~~~

Näköispainos, Kvs-säätiön Arkisivistyksen digikirjasto

Digitoitu Suomen tiedekustantajien liiton Kopiostokorvauksista myöntämällä apurahalla.

Alkuperäinen julkaisu:

Mietteitä Suomen kansakoulusta ja sen opetusohjelmasta : tekijän kuoleman jälkeen julaistu / kirjoittanut Z. J. Cleve; suomentanut Zach. Castrén. (Kansanvalistus-seuran toimituksia ; 118, 27 vuosikerta, 4 vihko). Helsingissä : [Kansanvalistusseura], 1900. (Mikkeli : Kirjapainoyhtiö Walo, 1901)

Kirjoitettu vuonna 1876.

Cleve, Zacharias Joachim, 1820–1900

Castrén, Zachris, 1868–1938

Kansanvalistusseuran toimituksia 118

YKL 38.5

kansakoulu; kansanopetus; kansanvalistus;
kotikasvatus; koulukasvatus; kristillinen kasvatus;
lukutaito; opetusohjelmat (oppilaitokset);
yhteiskuntavastuu

ISBN 978-952-7533-26-0

URN:ISBN:978-952-7533-26-0

Kvs-säätiö (Kansanvalistusseura sr)

Helsinki 2022